

Грошовенко О.П.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Головний стратегічний напрямок розвитку системи освіти відповідно до завдань Національної доктрини розвитку освіти України – трансформація освіти у світовий простір, вирішення проблеми особистісно орієнтованого навчання, тобто такого навчання, у якому особистість учня, його пізнавальна діяльність були б у центрі уваги педагога. Така побудова освіти відображає гуманістичний напрямок у філософії, психології і педагогіці. Вирішення цих завдань відкриває великі можливості у пошуку нових засобів, форм і методів навчання і виховання. Виникає проблема готовності вчителя до використання нововведень у навчальний процес. Розв'язання важливих завдань екологічного виховання молодших школярів переважно залежить від екологічного світосприймання вчителя та вміння передати своє ставлення до природи. Це підвищує важливість оволодіння майбутніми учителями технологіями формування екологічної культури у початковій школі.

Сучасні позиції екології значно зміцнюються наголосом на естетичному ставленні до природи за умов сполучення з екологічним світоглядом через систему моральних норм, адже моральність обумовлює повноцінний розвиток як естетичного, так і екологічного світогляду. У сучасних умовах усе більшої актуальності набуває необхідність екологічної переорієнтації свідомості людини, що спонукало посилення етичного компоненту у змісті екології

(Г.Тарасенко). Естетичне та екологічне у світогляді не просто співіснують, але й взаємодіють, впливають одне на одне. Отже, сучасна екологія є не тільки наукою, але й певним ментальним середовищем, в якому поєднуються ідеологічні, філософсько-світоглядні, морально-етичні, дослідницькі та конкретно-організаційні засади управління природним середовищем, моніторинг стану довкілля, підтримка належного рівня екологічної безпеки тощо.

Екологічний світогляд – це система взаємопов'язаних компонентів: узагальненої сукупності екологічних поглядів, знань, цінностей, духовності, переконань, практичних настанов, що визначають розуміння особистістю цілісності та єдності природного й соціального буття, місця в ньому людини разом із життєвими природовідповідними позиціями, програмами та іншими складниками поведінки, які в комплексі формують у неї екологічно орієнтовану життєву позицію, спонукають її до активної природоохоронної роботи [1].

Формування екологічного світогляду майбутніх учителів – складний і тривалий процес спрямований на оволодіння системою екологічних знань, розвитку духовних здібностей студента в поєднанні суспільного й родинного впливу, ціннісної оцінки, стійкої мотивації, волевих зусиль у ставленні до екологічних проблем на тлі позитивного емоційного фону, на формування переконань і відповідної поведінки в розв'язанні педагогічних, екологічних та природоохоронних завдань.

В основі світоглядно-екологічних цінностей педагога - синкретична свідомість, усі елементи якої емоційні, раціональні, професійно-дієві становлять єдиний комплекс, своєрідну триаду “раціо-емоціо-праксіо”. Такий підхід є особливо цінним в умовах сучасної кіберкультури. У формуванні екологічного світогляду майбутніх учителів доцільним є поєднання різних методологічних підходів – світоглядного, системного, синергетичного, особистісно діяльнісного, що взаємодоповнюють один одного[4].

Сучасний педагог повинен володіти високими кваліфікаційними характеристиками, бути готовим до здійснення інноваційної діяльності, вміти

виробляти індивідуальний педагогічний стиль. Ефективність реалізації сучасних завдань навчання і виховання залежить від готовності майбутнього вчителя початкових класів до впровадження педагогічних технологій. Щоб педагогічні кадри були готові до сучасної професійної діяльності, необхідно якнайкраще ознайомлювати майбутніх фахівців, зокрема вчителів початкових класів, з особливостями сучасних педагогічних технологій. Особливо це питання стосується використання учителем технологій формування екологічного світогляду підростаючого покоління. Педагог повинен розуміти, що основним об'єктом і предметом екологічної освіти й виховання має стати суб'єктивне, індивідуальне відображення соціальної цінності природи в свідомості вихованця, що відбувається в системі його ціннісних орієнтацій. Відтак, особливо цінною у цьому аспекті є авторська технологія естетико-екологічного виховання Г.Тарасенко.

Основною особливістю естетико-екологічної технології є формування у молодших школярів естетичних почуттів, чуттєво-емоційної сприйнятливості. Процес освоєння природи за естетико-екологічною технологією супроводжується створенням комфортного, емоційно сприятливого, благополучного, творчого середовища, де панує відвертість, учитель та учні відчувають одне одного. Тільки у такій атмосфері естетично налаштований педагог може викликати відповідні почуття у дітей та спонукати їх до пізнання світу і себе у ньому, творчої активності. Особливе місце у технології відведено урокам на лоні природі. Безпосередній емоційно-чуттєвий контакт дітей з навколишнім, на думку Г.Тарасенко, є одним із основних шляхів виховання в учнів естетичного ставлення до природи. Тому організація чуттєвого контакту молодших школярів з природою, спеціально організоване естетичне сприйняття дітьми навколишнього є конче потрібним для процесу формування у молодших школярів естетичних почуттів. Тому завдання педагога – навчити школярів “переключати” думки з наочного образу на “обробку” інформації про цей образ. Дитяче мислення, розумові процеси повинні бути якомога тісніше пов'язані з яскравими наочними образами навколишнього світу. Тоді дитина не лише замислюється над причинно-наслідковими зв'язками, але й

цілісно сприймає предмет, відкриваючи в ньому щось нове для себе. Особливе місце у технології відведено художньо-творчому освоєнню природи, пізнанню її естетичної цінності та виразності. Завдання учителя – навчити дитину сприймати навколишній світ, розвивати здатність бачити прекрасне, творити добро. За технологією естетико-екологічного виховання учитель має бути готовим до використання безпосереднього природного оточення дитини, розвивального екологічного середовища. За таких умов з дітьми організуються цикли спостережень, молодші школярі залучаються до активної природоохоронної діяльності, живого спілкування з об'єктами природи.

Естетико-екологічна технологія – модель природничої освіти, яка забезпечує правильне розуміння її вчителями і масове відтворення в практиці навчальних закладів. Спільна творча діяльність учителя з дітьми спрямовується на глибоке пізнання природи і творче її відображення. Широке використання ігрової діяльності, інтеграція різних видів дитячої творчості, стимуляція художньо-творчої активності дітей у системі еколого-педагогічних заходів забезпечує позитивний результат.

Отже, формування екологічного світогляду відбувається внаслідок цілеспрямованого впливу навчально-виховного процесу на розвиток особистості, який здійснюється лише в тому разі й тією мірою, якою майбутній учитель у процесі активного ставлення до розв'язання екологічних проблем здатен сприйняти цей вплив як орієнтир у своїй етичній поведінці в довкіллі. У взаємодії з навколишнім світом майбутній вчитель є активною, діяльною особистістю. Зазначимо, що формування екологічного світогляду відбувається в діяльності, яка наповнена елементами творчості й викликає в майбутнього вчителя інтерес та емоційний підйом.

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У.Гончаренко. – К.: Либідь, 1987. – 373 с.

2. Енциклопедія освіти / Акад.пед.наук України; головний ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Пустовіт Г.П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах / Г.П.Пустовіт. – Київ-Луганськ: Альма-матер, 2004. – 540 с.
4. Тарасенко Г.С. Взаємозв'язок естетичної та екологічної підготовки вчителя в системі професійної освіти / Г.С.Тарасенко. – Черкаси: Вертикаль, 2006. – 308 с.

*Грошовенко О.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті порушено проблему формування екологічного світогляду майбутніх учителів у контексті використання сучасних технологій. Естетико-екологічну технологію представлено як модель природничої освіти, яка здатна ефективно вирішити завдання формування основ екологічного світогляду. Досліджено, що формування екологічного світогляду відбувається внаслідок цілеспрямованого впливу навчально-виховного процесу на розвиток особистості, який здійснюється лише в тому разі й тією мірою, якою майбутній учитель у процесі активного ставлення до розв'язання екологічних проблем здатен сприйняти цей вплив як орієнтир у своїй етичній поведінці в довкіллі.

Ключові слова: екологічний світогляд, учитель початкової школи, технології формування екологічного світогляду.

*Грошовенко О.П.,
кандидат педагогических наук,
доцент, доцент кафедры дошкольного и начального образования
Винницкий государственный педагогический университет
имени Михаила Коцюбинского*

Технологии формирования экологического мировоззрения будущих учителей начальной школы

В статье затронута проблема формирования экологического мировоззрения будущих учителей в контексте использования современных технологий. Эстетико-экологическую технологию представлено как модель естественного образования, которая способна эффективно решить задачу формирования основ экологического мировоззрения. Доказано, что формирование экологического мировоззрения происходит вследствие целенаправленного воздействия учебно-воспитательного процесса на развитие личности, который осуществляется только в том случае и при условии, что будущий учитель в процессе активного отношения к решению экологических проблем способен воспринять это влияние как ориентир в своей этической поведении в окружающей среде.

Ключевые слова: экологическое мировоззрение, учитель начальной школы, технологии формирования экологического мировоззрения.

*Hroshovenko O.P,
candidate of pedagogical sciences, Associate Professor,
Department of Preschool and Primary Education Vinnytsia State Pedagogical
University the name of Mikhail Kotsyubynsky*

Technologies for environmental formationworld viewing of the future teachers of the initial school

The article touches upon the problem of forming the ecological outlook of future teachers in the context of using modern technologies. Aesthetic-ecological technology is presented as a model of natural education that can effectively solve the problem of forming the foundations of an ecological outlook. It is proved that the formation of an ecological outlook is due to the purposeful impact of the educational process on the development of the personality, which is carried out only if and on the condition that the future teacher, in the process of active attitude to the solution of environmental problems, is able to perceive this influence as a guide in his ethical behavior in environment.

Key words: ecological outlook, elementary school teacher, technologies of formation of ecological outlook.